

Nr 173.

Ankom till riksdagens kansli den 2 juni 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkt 75, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1944, föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1944/45

dels till Tandläkarinstitutet: Avlöningar ett förslagsanslag av 253 500 kronor;

dels till Tandläkarinstitutet: Omkostnader ett förslagsanslag av 160 000 kronor;

dels ock till Tandläkarinstitutet: Utrustning ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 194, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 18 februari 1944, föreslagit riksdagen att

1. godkänna den av chefen för ecklesiastikdepartementet i nyssnämnda statsrådsprotokoll förordade organisationen av tandläkarinstitutet;

2. besluta, att vid tandläkarinstitutet skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag för en beräknad kostnad av 30 000 kronor iordningställas lokaler för central mottagning av patienter samt att härför må disponeras erforderligt belopp av det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget av 755 000 kronor till Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.;

3. godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45;

4. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45;

5. till Tandläkarinstitutet: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 428 000 kronor;

6. till Tandläkarinstitutet: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 203 000 kronor;

7. till Tandläkarinstitutet: Utrustning för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

8. till Anordnande av utbildning för tandtekniker för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Nilsson* i Malmö *m. fl.* (I: 45) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Isacsson m. fl.* (II: 85), vari hemstälts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t, särskilt med hänsyn till nödvändigheten av folktandvårdens utbyggnad, låter verkställa en skyndsam, allsidig utredning av frågan om tandläkarutbildningen inom landet ävensom utbildningen av tandtekniker och tandsköterskor, därvid särskilt bör beaktas möjligheten och lämpligheten av att inrätta en odontologisk institution i anknytning till Lunds universitet med den praktisk-kliniska undervisningen eventuellt förlagd till Malmö;

dels ock en inom andra kammaren av fröken *Ebon Andersson* i Stockholm *m. fl.* väckt motion (II: 469), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, att tandsköterskor måtte kvarstå i den av riksdagen 1938 beslutade lönegradsplaceringen Eo 6 samt att kontrollbiträden och tekniska biträden vid tandläkarinstitutet inplaceras i lönegraden Eo 6.

I. Inledning.

Med skrivelse den 16 februari 1942 framlade tandläkarinstitutets lärarråd — i samråd med ledamoten av riksdagens första kammare, direktören *K. Wistrand* och dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare, fullmäktigen i riksbanken, numera landshövdingen *C. Jonsson* såsom representanter för besparingsberedningen — utredning och förslag till omorganisation av tandläkarinstitutet. På grundval härav framlades proposition (nr 214) i ämnet för 1943 års riksdag. Med bifall till propositionen beslöt riksdagen, att tandläkarinstitutets examenskapacitet skulle utökas från omkring 90 till 120 tandläkare för år samt att de tre ordinarie lärarbefattningarna vid institutet i lönegraden A 24 skulle från och med den 1 juli 1943 ombildas till professorer i lönegraden A 30. Principbeslut fattades vidare om inrättande av en särskild ortodonti- och barntandvårdsavdelning samt om förstärkning av

röntgenutbildningen vid institutet. Till utrustning vid tandläkarinstitutet anvisades ett begynnelseanslag av 300 000 kronor och till om- och tillbyggnad av institutets lokaler m. m. ett anslag av 755 000 kronor. Vissa frågor, avseende bland annat laboratorernas löne- och tjänstgöringsförhållanden, ansågos böra bli va föremål för närmare undersökningar och övcrväganden. Avsett var, att lärarrådet skulle upptaga dessa spörsmål till behandling och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 28 maj 1943 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla två personer för att i frågor, som stode i samband med den i propositionen 1943: 214 berörda omorganisationen av tandläkarinstitutet, samråda med institutets lärarråd, tillkallade jag för ändamålet direktören Wistrand och numera landshövdingen Jonsson.

Lärarrådet har i skrivelse den 16 juni 1943, efter samråd med Wistrand och Jonsson, gjort framställning om anslag till tandläkarinstitutet för budgetåret 1944/45. Lärarrådets i nämnda skrivelse framlagda förslag till omorganisation av institutet innebär delvis en omarbetning av det förslag, som innefattades i lärarrådets den 16 februari 1942 avgivna utredning i ämnet.

Över 1943 års förslag, som tillstyrkts av karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium, ha utlåtanden avgivits av *kanslern för rikets universitet*, *statskontoret* och *allmänna lönenämnden* samt *medicinalstyrelsen*, som inhämtat yttranden från *Sveriges tandläkareförbund* och *svenska tandläkarsällskapet*, varjämte *tandläkarinstitutets icke-ordinarie lärares förening* inkommit med skrifter i ämnet.

I detta sammanhang erinrar utskottet om det i *motionerna I: 45 och II: 85* framställda yrkandet, till stöd för vilket i motionerna anförts följande.

Den 9 juni 1943 beslöt riksdagen bifalla Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av tandläkarinstitutet, varigenom bland annat tandläkarinstitutets examinationskapacitet kommer att utökas från nuvarande 90 till 120 tandläkare för år. Härigenom beredas ökade möjligheter för tillgodoseende av först och främst folktandvårdens men även den militära tandvårdens behov av tandläkare.

I den utredning med förslag, vilken låg till grund för ovanstående beslut, beräknades att en tillgång av minst omkring 3 400 praktiserande tandläkare skulle visa sig tillräcklig för den tid, som nu närmast kunde överblickas, d. v. s. cirka 15 år framåt, och att detta slutmål skulle kunna uppnås genom ökning av examinationskapaciteten vid institutet till 120 tandläkare per år.

Det är emellertid sannolikt, att ovanstående beräkningar äro tilltagna betydligt i underkant. Vi tillåta oss härvidlag hänvisa till medicinalstyrelsens yttrande av den 7 mars 1942 över ifrågavarande utredning och förslag. Det erinras sålunda bland annat om att för tillgodoseende av tandläkarbehovet i Danmark intagas numer årligen 100 studerande vid Tandläkarhögskolan i Köpenhamn. I betraktande härav och med hänsyn till andra förhållanden, bland annat den pågående feminiseringen av tandläkaryrket, som beräknas reducera tandläkarkårens relativa behandlingskapacitet, ansåg medicinalstyrelsen, att det för vårt lands vidkommande vore ofrånkomligt att årligen

utexaminera 150—160 tandläkare, i synnerhet som vi här i landet hålla på att genomföra en omfattande social tandvårdsorganisation.

Det förtjänar för övrigt erinras om, att redan för omkring 15 år sedan vid då gjorda utredningar rörande tandläkarundervisningen ansågs en årlig examination av 160 tandläkare nödvändig. Att då inga åtgärder vidtogos i denna riktning är givetvis nu i hög grad att beklaga. Tillgången på tandläkare för folktandvårdens behov skulle säkerligen ha varit mera tillfredsställande, om då föreslagna åtgärder kommit till utförande. Såsom läget nu ter sig, måste uppenbarligen kraftåtgärder från statsmakternas sida vidtagas för att säkerställa tandläkarbehovet.

Såsom ovan anförts avsåg den i föl beslutna utvidgningen av det nuvarande tandläkarinstitutet endast en utökning av examinationskapaciteten till 120 tandläkare årligen. På av medicinalstyrelsen anförda skäl torde en ytterligare utvidgning vid detta institut varken vara tillrådlig eller möjlig. Gränsen för dess utbildningskapacitet torde icke blott uppnås utan även överskridas. På grund härav synes det ofrånkomligt, att det inrättas ett nytt tandläkarinstitut, som möjliggör en utexaminering av åtminstone 50—60 tandläkare årligen, varvid det nuvarande institutets examinationskapacitet samtidigt till reduceras till omkring 100 tandläkare årligen. En sådan reduktion kommer, såsom framhålles av medicinalstyrelsen och tandläkarinstitutets lärarråd, icke att möta några som helst hinder ur organisatorisk synpunkt eller medföra nackdelar i ekonomiskt hänseende.

I detta samband bör för övrigt erinras om den medicinska lundafakultetens yttrande för 15 år sedan i en utredning beträffande åtgärder för ökad tandläkarproduktion. Fakulteten framhåller bland annat »att vissa fördelar äro knutna vid en decentralisering av den högre undervisningen och vid en dubbling av undervisningsanstalterna, så snart ekonomiska skäl ej omöjliggöra en sådan. Genom en dylik dubbling inträder gärna ett befruktande moment av tävlan, som äger sin bestämda betydelse. Genom två jämställda undervisningsanstalter vinnes också större garanti för att de nya uppslagen från de stora kulturländerna snabbt tillgodogöras i vårt land.» I annat sammanhang framhåller lundafakulteten vidare: »Det torde bland initierade ej råda mer än en uppfattning om vad som räddats åt vårt lands läkarutbildning och medicinska forskning, då de centralisationstendenser gentemot den medicinska undervisningen, som för ett 50-tal år sedan gjorde sig gällande i avsikt att koncentrera den till Stockholm, lyckligen övervunnos. Ingen torde nu beklaga, att vårt land håller sig med tre medicinska högskolor. På samma sätt torde en andra tandläkarhögskola, om den överhuvud kommer till stånd, snart ha sitt fulla existensberättigande.» Detta skrevs alltså redan 1929 och synes i dag aktuellare än någonsin.

Som en intressant jämförelse med nuvarande svenska förhållanden på detta område kan erinras om att Schweiz med sina omkring 4 miljoner invånare har fyra tandläkarinstitut, samtliga anknutna till de medicinska fakulteterna vid de schweiziska universiteten. Härigenom har tandläkarbehovet för detta lands del kunnat tillfredsställas på ett helt annat sätt än som varit möjligt genom blott ett institut, samtidigt som den odontologiska undervisningen och vetenskapen på olika sätt befrämjats. Denna organisation av undervisningen har sålunda för Schweiz inneburit enbart fördelar, och en utveckling av den svenska tandläkarundervisningen i liknande riktning skulle i flera hänseenden säkert också vara nyttig och välgörande.

På grund av vad ovan anförts bör för prövning och överarbetning bland annat upptagas det för omkring 25 år sedan framförda och senare vid olika tillfällen upprepade förslaget om inrättandet av en odontologisk institution i anknytning till Lunds universitet. För den nya institutionens förläggning till Lund talar denna stads belägenhet inom ett landskap med synnerligen tät befolkning, för vilken Lund med sitt universitet, sina vetenskapliga institutioner och sina sjukvårdsinrättningar utgör ett naturligt centrum. Skulle det vid en företagen undersökning visa sig, att det för tandläkarundervisningen nödiga kliniska materialet icke skulle kunna uppbringas i Lund, vilket är sannolikt, bör det övervägas att helt eller delvis förlägga den praktisk-kliniska undervisningen till Malmö, som härför bör kunna erbjuda tillräckligt klientel. I detta samband bör då erinras om att folktandvården ännu icke genomförts i Malmö, varför det synes möjligt att i vissa hänseenden samordna denna folktandvård med den praktiska tandläkarundervisningen, varigenom vissa besparingar och fördelar skulle kunna vinnas både för folktandvården och undervisningens räkning.

Även ett annat spørsmål tilldrar sig i detta sammanhang uppmärksamhet, nämligen frågan om utbildning av tandtekniker och tandsköterskor. Det är nämligen icke uteslutet, att inom folktandvården kommer att yppa sig brist på tandtekniker, vilken inom en icke avlägsen framtid kanske kan vålla lika stort avbräck i folktandvårdens utveckling som tandläkarbristen hittills. Enligt vad vi hava oss bekant har redan i Västerbottens län dylik brist gjort sig gällande, och Västerbottens läns landstings hälsovårdsberedning har sistlidna höst gjort framställning till Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder till förhindrande av dylik brist. Det synes därför vara klokt att med det snaraste upptaga frågan om tandteknikerutbildningen till prövning. Tandläkarinstitutets lärarråd har visserligen år 1940 till Kungl. Maj:t avlåtit förslag i ämnet, men detta har ännu icke föranlett någon åtgärd. Då några år numera förflutit, sedan förslaget avgivits, torde en överarbetning av det samma vara välbetänkt, och stora fördelar torde kunna förväntas av att verkställa dylik översyn i det större sammanhang, som nedan föreslås. Med hänsyn till det sagda anse vi frågans lösning icke längre böra uppskjutas. I samband med prövning av tandteknikerfrågan bör också utbildningen av tandsköterskor upptagas till behandling.

II. Tandläkarinstitutets omorganisation m. m.

1. Tandläkarinstitutets personalorganisation.

Lärarrådet framhåller i sin ovannämnda skrivelse den 16 juni 1943, att de av lärarrådet nu framlagda förslagen icke innebära och icke heller avse att utgöra en lösning av de organisationsproblem, som med hänsyn till tandläkarutbildningens kvalitet och andra förhållanden föreligga.

Antalet befattningar och löneställning vid nuvarande förhållanden och enligt lärarrådets förslag av år 1943 framgår av nedanstående sammanställning.

Nuvarande organisation			Lärarrådets förslag		
Befattning	Antal	Löne- ställning	Befattning	Antal	Löne- ställning
<i>Lärare.</i>			<i>Lärare.</i>		
Professorer	3	A 30	Professorer	3	A 30
Laborator vid röntgenlabora- toriet	1	7 600	Laboratorer	6	A 28
Laboratorer	7	5 400	Förste assistenter	3	Eo 18
Assisterande lärare	2	5 400	Assistenter	12	4 650
Extra lärare	8	3 600	Assistent å mottagningsavdel- ningen	1	4 650
Röntgenassistent	1	3 600	Amanuenser	18	2 100
Assistenter	2	2 200			
»	13	1 800			
<i>Sköterske- och biträdes- personal.</i>			<i>Sköterske- och biträdes- personal.</i>		
Laboratoriebiträde	1	A 7	Laboratoriebiträde	1	A 7
Sköterska	1	A 7	Sköterskor	3	A 7
Sköterskor	2	Eo 7	»	2	Eo 7
Sköterska	1	Eo 6	Tandsköterskor	12	Eo 6
Tandsköterskor	5	Eo 6			
»	2	timp.	Kontrollbiträden	3	Eo 4
Kontrollantbiträden	3	3 200	Tekniska biträden	3	Eo 4
Tekniska biträden	2	3 200	Kliniskt biträde	1	Eo 4
Biträde	1	1 950	Skrivbiträden	3	Eo 2
<i>Gemensam personal.</i>			<i>Gemensam personal.</i>		
Inspektor	1	1 700 (+1 200)	Inspektor	1	1 700 (+ ökad ersättning)
Sekreterare	1	2 800	Sekreterare	1	3 400
Kassörskas	1	A 7	Kassörskas	1	A 7
»	1	Eo 7	»	1	Eo 7
Kanslibitråde	1	A 7	Kanslibitråde	1	A 7
Reparatör	1	A 7	Tandtekniker	1	7 200
Vaktmästare, tillika portvakt	1	3 500	Reparatör	1	A 7
Tamburvakt	1	3 200	Vaktmästare, tillika portvakt	1	3 800
			Tamburvakt	1	3 200
			Reparatörsbiträde	1	3 200
			Preparatris	1	Eo 7

Lärarpersonalens samt sköterske- och biträdespersonalens av lärarrådet beräknade fördelning på de olika avdelningarna vid institutet framgår av nedanstående sammanställning.

A v d e l n i n g	Befattningar och antal											
	Professor	Laborator	Förste assistent	Assistent	Amanuens	Laboratoriebiträde	Sköterska	Tandsköterska	Kontrollbiträde	Tekniskt biträde	Kliniskt biträde	Skrivbiträde
I. Protésavdelningen	1	1	1	5	1	1	1	2	1	—	—	1
II. Tandfyllningsavdelningen	1	1	1	2	6	—	1	2	1	1	1	1
Rotfyllningskliniken	—	1	—	1	2	—	—	3	—	—	—	—
III. Tandkirurgiska avdelningen	1	1	1	1	4	—	1	2	1	—	—	1
IV. Röntgenlaboratoriet	—	1	—	1	3	—	1	1	—	2	—	—
V. Ortodonti- och barntandvårdsavdelningen	—	1	—	2	2	—	1	1	—	—	—	—
VI. Mottagningsavdelningen	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—

Laboratorerna och de assisterande lärarna ha för närvarande en daglig tjänstgöringstid av 2½ timmar. Enligt lärarrådets förslag av år 1942 skulle på envar av protes-, tandkirurgiska- och tandfyllningsavdelningarna — institutets tre huvudavdelningar med professorer såsom avdelningschefer — finnas två extra ordinarie laboratorstjänster i 21 lönegraden. Röntgenlaboratoriet, rotfyllningskliniken samt ortodonti- och tandvårdsavdelningen skulle förestås av laboratorer, av vilka laboratorn på röntgenlaboratoriet skulle vara ordinarie i 22 lönegraden och de två övriga extra ordinarie i 21 lönegraden. Den dagliga tjänstgöringstiden för samtliga dessa nio laboratorer skulle utgöra fyra timmar. Laboratorerna skulle i likhet med professorerna ha rätt att under vissa villkor utöva privatpraktik på institutet under den tid av dagen, som icke omfattades av deras tjänstgöringsskyldighet. I de i anledning av förslaget avgivna yttrandena framfördes helt motsatta synpunkter. Å ena sidan gjordes gällande, att löneställningen i förhållande till tjänstgöringsskyldighetens omfattning vore för hög, och rätten att utöva privatpraktik på institutet avstyrktes. Å andra sidan ansågs den dagliga tjänstetiden bliva för omfattande i förhållande till förmånerna vid tjänsten. Rätten till privatpraktik på institutet ansågs vara av tvivelaktigt eller intet värde.

Med frångående av sitt tidigare förslag, som upptog nio laboratorstjänster — åtta extra ordinarie i 21 lönegraden och en ordinarie i 22 lönegraden — föreslår lärarrådet nu i stället inrättande av sex ordinarie laboratorstjänster i 28 lönegraden och tre extra ordinarie förste assistentbefattningar i 18 lönegraden. Av de sålunda föreslagna tjänsterna avses en laboratorstjänst och en

förste assistenttjänst för envar av institutets tre huvudavdelningar, medan av de övriga tre laboratorstjänsterna en avses för röntgenlaboratoriet, en för rotfyllningskliniken samt en för ortodonti- och barntandvårdsavdelningen. För behörighet till erhållande av laboratorstjänst skulle fordras, att vederbörande genom avlagt disputationssprov ådagalagt vetenskaplig skicklighet för befattningen. De nya laboratorerna skulle vid sidan av sin verksamhet såsom lärare förpliktas att för institutets räkning dagligen utöva viss tandvård på befintligt överskottsklientel och behandla sådana fall, vilka icke kunna överlämnas till de studerande men dock böra demonstreras för dem. I genomsnitt skulle lärarverksamheten kräva fem timmar och tandvårdsutövningen två timmar dagligen under läsåret. Härtill skulle komma tandvårdsutövning under ferierna. Av skäl, som lärarrådet närmare utvecklat, skulle laboratorerna erhålla en extrainkomst från sin tandvårdande verksamhet i form av viss andel av intäkterna på ifrågavarande verksamhet. Denna andel borde enligt förslaget så avpassas, att en laborator kunde påräkna en extrainkomst av omkring 2 000 kronor om året.

Till närmare utveckling av sitt förslag anför *lärarrådet* bland annat följande.

Laboratorstjänsterna på protés-, tandkirurgiska och tandfyllningsavdelningarna. För att undervisningen på nämnda tre avdelningar skall vara lämpligt anordnad kräves, att den dagliga tjänstgöringen för laboratorerna är tillräckligt omfattande. I 1942 års framställning räknade lärarrådet för vardera laboratorn med fyra timmars daglig tjänstgöring, därav tre timmar avsåg kursgivning och kliniktjänstgöring samt en timme tentamina och andra med undervisningen sammanhängande uppgifter. Tiden för kursgivning och kliniktjänstgöring kan under inga omständigheter sänkas, därest den föreslagna organisationen i övrigt skall kunna bibehållas. En nedsättning av tiden för övriga uppgifter kan icke heller ske, utan att undervisningen blir lidande. En ständig tillsyn och kontroll över verksamheten, särskilt på kliniksalarerna, måste nämligen ofrånkomligen äga rum av en befattningshavare i ansvarig ställning. Ytterst bär givetvis avdelningsföreståndaren ansvaret för vad som sker på avdelningen. Det är emellertid med hänsyn till hans övriga omfattande arbetsuppgifter och begränsade arbetstid icke möjligt för honom att ständigt personligen övervaka arbetet på avdelningen. Han behöver därför vid sin sida någon, som närmast under honom kan utöva ifrågavarande tillsyn och handledning. I lärarrådets tidigare förslag avsågos laboratorerna jämväl för denna uppgift. För ändamålet fördelaktigare vore givetvis, om denna viktiga tillsynsverksamhet närmast under avdelningschefen finge vila på en befattningshavare i högre ställning och med längre daglig tjänstgöringstid i stället för på två med kortare dagligt arbete. Lärarrådets tidigare förslag inrymde emellertid icke möjlighet därtill.

Särskilt om, såsom nu är fallet, samtliga lärartjänster utom avdelningsföreståndarnas äro arvodestjänster och sålunda icke förenade med pensionsrätt, äro de band, som förena lärarna med institutet, svaga och frestelsen stor att efter någon tids meriterande verksamhet därstädes övergå till en ekonomiskt mera lönande privat verksamhet. Numera utgöra därjämte inspektörsbefattningarna och lasarettstandläkartjänsterna inom folktandvården en loc-

kelse för dessa lärare. Tillräcklig hänsyn måste fästas vid angivna omständigheter vid bestämmande av anställningsförhållandena för sådana lärare, som avses att för alltid eller för någon längre tidsperiod vara knutna vid institutet. Det är därvid icke endast fråga om att göra en lämplig avvägning mellan ifrågavarande lärare och andra statliga befattningshavare. Det gäller i stället i första hand att tillse, att anställningsförhållandena bestämmas så, att institutet kan förvärva och behålla lärarkrafter av den kvalitet, som kräves för undervisningen och den fortsatta odontologiska utvecklingen. Det är i längden icke försvarligt, att, såsom nu är fallet, flertalet laboratorstjänster skola stå lediga i brist på kompetenta sökande. Anledningen till den nuvarande situationen är givetvis, att gällande anställningsvillkor icke locka lämpliga tandläkare att meritera sig till ifrågavarande befattningar. En ändring härutinnan måste ovillkorligen komma till stånd, om institutet skall kunna fylla sin undervisningsuppgift.

En av de i detta sammanhang viktigaste omständigheterna är den dagliga tjänstgöringstidens längd. Sett ur ifrågavarande lärares synpunkt måste antingen heltidsanställning beredas dem eller ock bör deras tjänstgöring begränsas så, att den lämnar utrymme för en samtidig privatpraktik. För att en deltidanställning skall möjliggöra en lönande samtidig privatpraktik ha lärarna hos lärarrådet hävdadt, att en daglig tjänstgöring vid institutet av fyra timmar icke är godtagbar. Tiden borde begränsas till tre timmar. I omfattande utredningar ha de velat påvisa, att med hänsyn främst till de fasta kostnaderna för en privatpraktik en till två à tre timmar begränsad daglig privatpraktik i allmänhet icke ger något som helst överskott. Lärarrådet är icke i tillfälle att fälla ett bestämt omdöme beträffande sistnämnda fråga. Så många faktorer verka i det enskilda fallet i olika riktningar, att ett generellt ställningstagande är omöjligt. Det är emellertid givet, att det ekonomiska resultatet av en privatpraktik, där samtliga fasta kostnader skola belasta verksamheten, blir i hög grad olika, om praktiken utövas tre eller fyra timmar dagligen. Det är insikten härom, som föranlett lärarrådets tidigare förslag om rätt för laboratorerna att utöva privatpraktik på institutet och därvid utan ersättning utnyttja den fasta utrustningen därstädes. Härmed avsåg lärarrådet, att dessa lärares utgifter för praktiken skulle så nedbringas, att den bleve skäligt lönande även vid en beräknad daglig praktiktid av endast tre timmar. I sin tur skulle detta möjliggöra en ur institutets synpunkt tillräckligt omfattande daglig lärartjänstgöring.

Då emellertid förslaget om rätt till privatpraktik på institutet för ifrågavarande lärare mött motstånd och de därav berörda lärarna själva icke ansett rätten, sådan den utformats, innebära tillräckliga eller ens några förmåner, vill icke heller lärarrådet vidhålla förslaget. Även enligt lärarrådets mening kan det vara förenat med olägenheter (ur kontrollsynpunkt och eljest), om allt för många lärare utöva privat verksamhet inom institutet.

Lärarrådet anser sig dock icke kunna gå med på att — i samband med att rätten till privatpraktik på institutet bortfaller — ifrågavarande laboratorers dagliga tjänstgöringsskyldighet begränsas till tre timmar. Skälen härför framgå av det förut anförda. Någon annan utväg måste alltså utfinnas.

I detta läge kan det måhända synas närmast till hands att bereda samtliga ifrågavarande laboratorer heltidsanställning. Detta skulle emellertid medföra avsevärda kostnadsökningar för staten. Med hänsyn härtill och av skäl, som torde framgå i det följande, är lärarrådet icke för närvarande berett att framlägga förslag därom, även om lärarrådet hyser den uppfattningen, att

läget så småningom kommer att ändras i den riktningen, att tanken kommer att realiseras.

I stället vill lärarrådet föreslå, att på envar av institutets ifrågavarande tre avdelningar den ena laboratorstjänsten omändras till heltidstjänst i lönegrad A 28. För innehavaren av befattningen skulle fordras disputationssprov. Den andra befattningen skulle alltför vara en deltidstjänst. Med hänsyn till den ökning av lärartimmarna på varje avdelning, som heltidstjänsten innebär, skulle i stället denne deltidstjänstgörande lärares dagliga tjänstgöringsskyldighet kunna begränsas i överensstämmelse med de från lärarhåll framställda önskemålen och fastställas till tre timmar, varför möjlighet skulle finnas för honom att utöva privatpraktik *utom* institutet. Beträffande anställningsförhållandena i övrigt för denne befattningshavare, som lärarrådet anser lämpligen böra benämnas förste assistent, vill lärarrådet framhålla följande. I motsats till de lägre lärarbefattningarna vid institutet (amanuenser och assistenter) — vilka tjänster samtidigt äro att betrakta såsom utbildningsplatser, avsedda att av samma person innehavas endast ett par år — böra ur undervisningens synpunkt ombyten på förste assistenttjänsterna så mycket som möjligt undvikas. Då det visat sig, att de med arvoden avlönade lärarna i en ur institutets synpunkt allt för stor utsträckning utan varsel avbryta sina anställningar för att övergå till privat verksamhet, skulle det beträffande förste assistenterna vara av värde att anknyta dem till institutet på ett så fast sätt, att de icke för sin egen skull utan vägande skäl lämna befattningarna. På grund härav vill lärarrådet förorda, att de — trots den relativt korta dagliga tjänstgöringsskyldigheten — beredas extra ordinarie ställning samt placeras i 18 lönegraden. Den med en dylik anställningsform förenade pensionsrätten och utsikten att, efter vederbörlig meritering, i sinom tid vinna befordran till högre lärartjänst vid institutet skulle bidra till att knyta dem tillräckligt fast vid detta. Härigenom skulle på ett tidigt stadium därför lämpliga och för vetenskaplig forskning intresserade unga tandläkare lockas att ägna sig åt undervisning och vetenskap. Såsom kompetenskrav för ifrågavarande förste assistenter torde böra uppställas, att de med goda vitsord tjänstgjort såsom amanuenser och assistenter vid institutet samt därjämte avlagt godkända undervisningsprov inför lärarrådet.

Lärarrådet återkommer härefter till tjänstgöringsförhållandena för laboratorn i 28 lönegraden, som förutsatts skola fullgöra en daglig tjänstgöring av sju timmar.

En omständighet av särskilt stor betydelse är, enligt lärarrådets mening, att varje vid tandläkarinstitutet tjänstgörande lärare även utövar praktisk tandvårdsverksamhet. Lärarrådet föreslår därför, att i ifrågavarande laboratorers tjänstgöringsskyldighet skall ingå att för institutets räkning dagligen utöva viss tandvård av befintligt överskottsklientel och av sådana fall, vilka icke kunna överlämnas till behandling av de studerande men som likväl böra demonstreras för dem. Av den dagliga arbetstiden av sju timmar för varje laborator synes det böra räknas med att han i genomsnitt använder omkring två timmar för dylik tandvårdsutövning. De återstående fem tjänstgöringstimmarna böra delas mellan den honom enligt undervisningsplanen ävilande kursgivningen och tjänstgöring på kliniksalar och i laboratorier. Tiden för tjänstgöring på klinikerna torde därvid kunna bli tillräckligt omfattande för att en god kontroll av de studerandes patientbehandling skall kunna vidmakthållas och för att möjliggöra en sådan arbetsfördelning mellan avdelningsföreståndaren och laboratorn, att en av dem alltid kan vara tillstädes

för att utöva överledningen av undervisningen på klinikerna. Därmed skulle en anordning av stort värde ha vunnits för undervisningen. Härtill kommer, att laboratorn, även under den tid han själv utövar tandvård, befinner sig inom avdelningen och sålunda är tillgänglig, därest något inträffar, som bör påkalla hans ingripande.

Den tandvård av institutets klientel, som dessa laboratorer alltså skulle utöva, bör givetvis ske mot skälig avgift till institutet. Vid dessa avgifters bestämmande torde de patientavgifter, som nu uttagas vid institutet, böra läggas till grund. Med hänsyn till att det är relativt otränade och oerfarna studerande, som utöva den nu förekommande tandvården därstädes, och att denna därför tager avsevärt längre tid än eljest skulle vara fallet, äro nämnda avgifter relativt låga. För den av ifrågavarande laboratorer meddelade tandvården torde avgifterna kunna sättas icke oväsentligt högre, enligt lärarrådets uppfattning 10 à 15 procent. Av bruttointäkterna för verksamheten böra i första hand gäldas samtliga kostnader för förbrukningsmaterial i samband med varje behandling. Av olika skäl synes det därjämte ofrånkomligt att tillerkänna laboratorn en skälig andel av intäkten. Värdet såväl ur undervisningssynpunkt som med hänsyn till statens ekonomiska vinst av verksamheten blir i hög grad beroende av det intresse, laboratorn nedlägger å uppgiften. Att tillskapa och vidmakthålla ett dylikt intresse hos laboratorn är därför också ett allmänt intresse. Effektivast torde detta ske, om laboratorn även blir ekonomiskt intresserad av verksamheten. Även om de nu föreslagna laboratorstjänsterna placeras så relativt högt som i lönegrad 28, blir lockelsen för de verkligt kompetenta tandläkarna icke tillräckligt stor, därest de icke av sin verksamhet kunna utvinna en inkomst, som överstiger lönen enligt nämnda lönegrad. En alltför stor disproportion skulle eljest föreligga mellan dem och de privatpraktiserande tandläkarna och — vad som synes än allvarligare ur rekryteringssynpunkt — mellan dem och vissa tandläkare inom folktandvården.

Efter verkställd beräkning av omfattningen av den tandvård, som en laborator på ifrågavarande avdelningar torde kunna medhinna under en genomsnittlig daglig arbetstid av två timmar, och den ungefärliga storleken av därifrån inflytande intäkter, har lärarrådet stannat för, att laboratorn bör tillerkännas minst 10 procent av bruttointäkten av sina arbeten. Härigenom torde laboratorn komma att tillföras en inkomst av omkring 2 000 kronor om året. Det därefter uppkommande nettot skulle tillföras statsverket såsom inkomst. Med en enligt lärarrådets mening mycket försiktig beräkning uppskattar lärarrådet detta statens netto till omkring 2 000 kronor om året för varje laborator på ifrågavarande tre avdelningar.

Sistnämnda statsinkomst skulle alltså få en relativt stor betydelse vid bedömandet av den ekonomiska innebörden för staten av den sålunda föreslagna organisationen av ifrågavarande laboratorstjänster. Kostnadsökningen i förhållande till motsvarande förslag av den 16 februari 1942 skulle enligt lärarrådets beräkningar för statsverket understiga 1 000 kronor för avdelning eller tillhoppa för ifrågavarande tre avdelningar 3 000 kronor.

Anordnandet inom tandläkarinstitutet, på sätt i det föregående föreslagits, av en tandvårdsklinik, där ifrågavarande laboratorer bedriva tandvården, skulle bland annat innebära, att institutet med fördel kan hållas öppet för den tandvårdssökande allmänheten hela året. Ifrågavarande laboratorer och under ferier för dem deras vikarier (samt i den utsträckning, som befinner sig ändamålsenligt och ekonomiskt fördelaktigt, även andra lärare vid institutet)

stå då till förfogande för att för institutets räkning *dels* under terminerna mottaga förefintligt överskottsklientel och sådana fall, som icke lämpligen kunna överlämnas till de studerandes behandling men ändock äro av värde för undervisningen såsom demonstrationsobjekt, *dels ock* under ferierna under sju timmar dagligen för varje lärare behandla det tandvårdssökande klientelet. Kännedomen om att tandvård vid varje tid av året meddelas vid institutet kommer säkerligen i hög grad att bidra till en ökning av patientantalet vid institutet och därmed till större urvalsmöjligheter. En bättre garanti vinnes för att vid varje tid tillräckligt varierande tandvårdsfall stå till förfogande för undervisningens olika områden. Att tandbehandling vid institutet förekommer även under ferietid, innebär vidare möjligheter till tidsvinst för de studerande.

Ytterligare må nämnas, att den sålunda föreslagna lärartandklinikerna giver nya och värdefulla möjligheter för utbildning av tandköterskor vid institutet.

Enligt lärarrådets mening kommer en ändrad organisation av laboratorstjänsterna i enlighet med det nu framlagda förslaget att innebära förutsättning för ett förbättrat läge beträffande lärarekryteringen. Vid institutet kommer hädanefter, därest förslaget bifalles, att finnas en serie tjänster, av vilka de lägre skapa förutsättningar för att den unge odontologen skall kunna vetenskapligt meritera sig och de högre äro tillräckligt förmånliga för att eftersträvas såsom stadigvarande tjänster. Även ur dessa synpunkter synes förslaget väl värt att genomföras.

Lärarrådet förutsätter, att den nya personalorganisationen i fråga om tjänsterna som laboratorer och förste assistenter — liksom även i övrigt — skall genomföras från och med nästa budgetår. I detta sammanhang anför lärarrådet följande.

För de nya laboratorbefattningarna i 28 lönegraden har såsom kompetenskrav föreslagits avlagt disputationssprov. Lärarrådet är medvetet om, att i detta ögonblick icke så många tandläkare med denna kompetens stå till förfogande för dessa lärarebefattningar, att tjänsterna omedelbart kunna besättas med behöriga innehavare. Flera tandläkare, däribland lärare vid tandläkarinstitutet, äro emellertid sysselsatta med sin vidare utbildning och så långt komma, att de inom närmaste åren bli behöriga även till de nya laboratorstjänsterna. Det är därjämte lärarrådets förvissning att, under förutsättning att de nya tjänsterna omedelbart tillskapas, dessa också komma att utgöra en stor lockelse för vetenskapligt intresserade tandläkare och läkare att utan dröjsmål förskaffa sig erforderlig kompetens. Inom några få år torde därför fullt kompetenta sökande till samtliga ifrågavarande laboratorstjänster vara tillgängliga. Lärarrådet understryker emellertid, att förutsättning därför måste anses vara, att definitivt beslut om tjänsternas inrättande utan dröjsmål meddelas. Enbart en obestämd utsikt att dylika tjänster skola inrättas i framtiden torde icke utgöra tillräcklig lockelse för en kostbar vetenskaplig meritering på ifrågavarande speciella områden. Härtill kommer, att lärarrådets hela förslag beträffande personalorganisationen bygger på en utsträckning av dessa laboratorers dagliga tjänstgöringstid. Utan en dylik utökad tjänstgöring kommer organisationen icke att kunna fungera tillfredsställande. Den ur många synpunkter betydelsefulla tandvård, som laboratorerna avses skola utöva vid institutet, kan då ej heller komma till stånd, enär förutsättningen därför är, att deras befattningar organiseras såsom heltidstjänster. Med nuvarande arvoden eller enligt lärarrådets förslag den 16 feb-

ruari 1942 i fråga om lönegradsplacering är detta icke möjligt. Med hänsyn till angivna och andra förhållanden bör alltså enligt lärarrådets mening icke den omständigheten, att ifrågavarande nya laboratorstjänster icke omedelbart kunna besättas med behöriga innehavare, föranleda uppskov även med tjänsternas inrättande. I mån av behov torde tjänsterna i stället under några år få upprätthållas med vikarier med vikariatslön. I detta sammanhang bör också beaktas, att några av de nuvarande laboratorerna, vilka icke utan ytterligare meritering äro behöriga till motsvarande nya laboratorstjänster, inneha förordnanden, som även omfatta tid efter den 1 juli 1944. Lärarrådet förutsätter, att dessa befattningshavare, därest de önska kvarstå såsom lärare vid institutet, äro villiga att uppehålla de nya tjänsterna, intill dess desamma kunna tillsättas med ordinarie innehavare.

Kanslern för rikets universitet yttrar i fråga om laboratorernas tjänste- och löneställning i huvudsak följande.

Mot de föreslagna laboratorstjänsterna ha starka erinringar framställts av föreningen för de icke-ordinarie lärarna vid institutet i en till mig ingiven skrift. Dessa erinringar rikta sig både mot omfattningen av den undervisning, som skulle åligga laboratorerna, nämligen i genomsnitt fem timmar dagligen, och mot åliggandet att utöva tandvård för institutets räkning under ytterligare två timmar dagligen, ävensom å ferierna (frånsett semestertiden). Föreningen anser, dels att ringa tid skulle återstå för vetenskaplig forskning, dels att de med befattningarna förenade inkomsterna icke bleve tillfredsställande, därest hänsyn toges till de ekonomiska förmåner, som kommunalt anställda och privatpraktiserande tandläkare kunna bereda sig. Det förslag, som föreningen själv framlägger, går ut på att undervisningstiden skulle minskas till fyra timmar dagligen och att laboratorerna skulle under ytterligare tre timmar stå till förfogande för »jourtjänst» men samtidigt äga rätt att under nämnda tre timmar utöva privatpraktik inom institutet. Detta förslag innebär en kombination av lärarrådets förslag från 1942 (vari föreslogs fyra undervisningstimmar jämte rätt för laboratorerna till privatpraktik inom institutet tre timmar dagligen) och föreliggande förslag (beträffande lönegraden).

Då jag i mitt yttrande över 1942 års förslag tillstyrkte den då föreslagna löneställningen för laboratorerna, skedde det under den uttryckliga förutsättningen, att de skulle beredas möjlighet att utöva privatpraktik under viss begränsad tid inom institutet. Jag tog därvid hänsyn till betydelsen från allmän synpunkt därav, att laboratorstjänsterna bleve tillräckligt förmånliga för att locka kvalificerade sökande. Det är väl bekant att tandläkarbanan för närvarande på grund av det otillräckliga antalet tandläkare i landet erbjuder yrkets utövare mycket goda inkomster. Det syntes då icke kunna anvisas någon annan utväg för institutet att förvärva kompetenta krafter än att medgiva laboratorerna en icke alltför obetydlig privatpraktik inom institutet vid sidan av deras verksamhet som lärare. Det nu framkomna uppslaget att låta laboratorerna fullgöra viss tandvårdande verksamhet för *institutets* räkning anvisar en lösning efter helt nya linjer, vilken lösning ur allmän synpunkt förefaller synnerligen tilltalande. De erinringar, som framförts mot det förra förslaget med dess förutsättning av privatpraktik inom institutet, synas mig visserligen ej avgörande. För närvarande äga professorerna rätt till sådan privatpraktik. Men det är obestriddligen att föredraga, om laboratorerna arbeta enbart för institutets räkning såsom nu föreslås. Även om privatpraktikens bortfallande, trots den gynnsamma löneställningen och den förordade extrainkomsten, medför att la-

laboratorerna icke kunna ernå fullt lika gynnsamma ekonomiska villkor som likställda tandläkare i kommunal tjänst eller helt privatpraktiserande tandläkare, torde det dock kunna förväntas, att vetenskapligt intresserade och kvalificerade tandläkare skola finna laboratorstjänsterna lockande. Från kretsen av laboratorer skulle väl ock regelmässigt professorerna komma att hämtas.

Jag måste dock uttala vissa betänkligheter med hänsyn till den begränsade tid, som skulle stå laboratorerna till buds för vetenskaplig forskning. Det är från denna synpunkt av stor vikt, att ferietjänstgöringen icke får alltför stora dimensioner. Jag vill därför föreslå dels en semester av två månader, dels ock en reduktion av den tandvårdande verksamheten mellan terminerna till samma tid som under läsåret eller i genomsnitt två timmar dagligen. Härigenom skulle något större möjligheter öppnas för vetenskaplig forskning.

I mitt yttrande över 1942 års förslag framhöll jag beträffande röntgenavdelningen samt tandreglerings- och barntandvårdsavdelningen, att man borde räkna med att frågan om inrättande av professorsbefattningar i dessa båda ämnen kunde väntas bli aktuell inom en jämförelsevis nära liggande framtid. Föreståndarna för dessa avdelningar borde placeras i högre lönegrad än övriga laboratorer. Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande över 1942 års förslag yrkat, att de båda föreståndarna skulle likställas med föreståndarna för andra avdelningar inom institutet. Det nu föreliggande förslaget gör ingen skillnad mellan de olika laboratorerna. Jag vill emellertid ifrågasätta, att ifrågavarande båda laboratorer med hänsyn till deras ställning som självständiga ledare för respektive avdelningar tillerkännas en högre andel i inkomsten från den tandvårdande verksamheten än övriga laboratorer.

Jag förutsätter i övrigt, att Kungl. Maj:t må äga fastställa omfattningen av laboratorernas tjänstgöring och grunderna för de tilläggsinkomster, som skulle tillflyta laboratorerna från tandvårdsutövning i institutets tjänst, så att föreskrifterna måtte kunna vid behov anpassas efter vad erfarenheten visar vara lämpligt.

Lärarrådet har såsom kompetenskrav för de nya laboratorsbefattningarna i A 28 föreslagit, att vederbörande skall ha avlagt disputationssprov. Föreskriften torde böra så formuleras att för behörighet till erhållande av dylik tjänst fordras, att vederbörande genom avlagt disputationssprov ådagalagt vetenskaplig skicklighet för befattningen.

Det synes osäkert, om den tilltänkta nya organisationen kan på alla punkter träda i kraft redan den 1 juli 1944. Så t. ex. torde det knappast vara möjligt att redan från början besätta laboratorstjänsterna med befattningshavare, som äro i besittning av nödig vetenskaplig kompetens, eller såsom vikarier å tjänsterna förvärva tandläkare med vetenskaplig meritering. Ej heller kan med någon säkerhet bedömas, huruvida det låter sig göra att redan vid nämnda tidpunkt påbörja den polikliniska tandvårdande verksamhet, som utgör förutsättningen för att laboratorerna skola under 7 timmar om dagen utföra arbete för institutets räkning. Det kan därför visa sig nödvändigt att under någon övergångstid vidtaga provisoriska anordningar. Den med envar av tjänsterna förenade undervisningsskyldigheten skulle exempelvis kunna uppehållas genom två personer med avkortad tjänstgöringstid och i förhållande därtill minskat arvode. I sak skulle en dylik anordning innebära, att de nya laboratorstjänster, vilka icke kunna besättas med ordinarie innehavare eller uppehållas med vikarier, som fylla de nya strängare kompetenskraven, sannolikt komma att under övergångstiden uppehållas av två av de nuvarande laboratorerna med i huvudsak oförändrad tjänstgöringsskyldighet. Det kan även tänkas, att under en

dylik övergångstid hela den med en laboratorstjänst förenade undervisnings-skyldigheten mot skäligt arvode uppdragas åt en person och den polikliniska tandvårdande verksamheten åt en annan, intill dess laboratorstjänsten kan tillsättas med behörig innehavare eller förordnande å densamma kan meddelas. Med hänsyn till föreliggande extraordinära förhållanden torde vakansvikarierna under övergångstiden böra avlönas från anslagsposten »Avlöningar till ordinarie tjänstemän». Även på andra punkter kunna särskilda övergångsanordningar bli nödvändiga. Jag erinrar i detta sammanhang om att några av de nuvarande laboratorerna, vilka kanske icke utan ytterligare meritering äro fullt kompetenta till motsvarande nya laboratorstjänster, inneha förordnanden, som även omfatta tid efter den 1 juli 1944. I den mån dessa icke äro villiga att uppehålla de nya tjänsterna, intill dess desamma kunna tillsättas med ordinarie innehavare, böra de få kvarstå under i huvudsak nu gällande anställningsförhållanden. Under sådana omständigheter synes Kungl. Maj:t böra erhålla befogenhet att meddela nödiga bestämmelser angående de jämkningar i organisationen, som kunna bli nödvändiga under en övergångstid efter ingången av juli 1944.

Universitetskanslerns, allmänna lönenämndens och statskontorets i remissyttrandena framlagda förslag framgår av följande sammanställning.

Befattninghavare	Universitetskanslern		Allm. lönenämnden		Statskontoret		
	Lönegrad	Årslön ¹	Lönegrad	Årslön ²	Alt. I	Alt. II	
					Arvode	Lönegrad	Årslön ¹
Laborator på röntgenlaboratoriet .	A 28	11 010	C 4	12 000	10 800	A 28	11 010
Laborator på ortodonti- och barn-tandvårdsavd. .	A 28	11 010	C 4	12 000	10 800	A 28	11 010
Övriga laboratorer	A 28	11 010	C 4	12 000	10 200	A 27	10 515

Utöver lön enligt löneplan skulle laboratorerna enligt kanslerns och lönenämndens förslag äga uppbara andel i intäkterna av deras för institutets räkning bedrivna tandvårdande verksamhet, medan statskontoret motsätter sig, att sådan extrainkomst beredes laboratorerna, om de erhålla ordinarie anställning.

Allmänna lönenämnden har funnit det angeläget att tillse, att till laboratorsbefattningarna endast utsåges personer, som verkligen passade för de därmed förenade särskilda arbetsuppgifterna, och att sålunda möjlighet till ombyte av tjänstinnehavare i förekommande fall hölles öppen. Enligt lönenämndens mening vore därför en inplacering å löneplan C att föredraga, varvid befattningshavarna borde tillsättas medelst förordnande på viss tid. Såsom lämplig lönegrad ville lönenämnden föreslå C 4.

Medicinalstyrelsen föreslår inrättande av ytterligare två professorer vid institutet.

¹ Bruttolön i lägsta löneklassen; rörligt tillägg och kristillägg ej inräknade.

² Bruttolön; rörligt tillägg och kristillägg ej inräknade.

Departementschefen har för egen del i förevarande hänseende anfört följande.

Jag kan för närvarande icke tillstyrka medicinalstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare två professurer vid institutet. Såsom föreståndare för röntgenlaboratoriet, respektive ortodonti- och barntandvårdsavdelningen torde i stället i enlighet med lärarrådets förslag vederbörande laborator böra fungera. Jag förordar, att de föreslagna sex laboratorstjänsterna inplaceras i 28 lönegraden. Tjänsterna torde emellertid lämpligen böra tills vidare inrättas såsom extra ordinarie. För behörighet till erhållande av laboratorstjänst bör fordras, att vederbörande genom avlagt disputationsprov ådagalagt vetenskaplig skicklighet för befattningen. Ehuru den föreslagna dagliga tjänstgöringstiden, sju timmar, är hög med hänsyn till befattningarnas art, torde den dock kunna godtagas i avvaktan på närmare erfarenheter. Av den dagliga tjänstgöringstiden böra under läsåret i genomsnitt fem timmar avses för egentlig lärarverksamhet och återstående tid för tandvårdsutövning i institutets tjänst. Semestertiden torde i enlighet med kanslerns förslag böra bestämmas till två månader. För att bereda laboratorerna tid till bedrivande av vetenskaplig forskning bör lärarrådet äga medgiva, att tid, som eljest är avsedd för tandvårdsverksamhet, må användas till sådant vetenskapligt arbete, som av lärarrådet prövas vara av betydelse för odontologien. Med hänsyn till rekryteringen av ifrågavarande tjänster anser jag det erforderligt, att laboratorerna beredas extrainkomst från sin tandvårdande verksamhet i form av viss andel av intäkterna på ifrågavarande tandvård. Det synes dock icke lämpligt, att laboratorerna garanteras viss minimiinkomst därav utöver lön enligt löneplan eller att extrainkomsten maximeras till visst belopp, utan ersättningen torde böra bestämmas under hänsyntagande till det ekonomiska utfallet av verksamheten. Vid bestämmande av laboratorns på röntgenlaboratoriet och laboratorns på ortodonti- och barntandvårdsavdelningen andel i intäkterna från den tandvårdande verksamheten bör hänsyn tagas jämväl till deras ställning såsom självständiga ledare för respektive avdelningar. Jag förutsätter i övrigt, att Kungl. Maj:t må äga fastställa omfattningen av laboratorernas tjänstgöring och grunderna för de tilläggsinkomster, som skulle tillflyta dem från tandvårdsutövning i institutets tjänst, så att föreskrifterna må kunna vid behov anpassas efter vad erfarenheten visar vara lämpligt. Därest så befinnes ändamålsenligt och ekonomiskt fördelaktigt torde, såsom lärarrådet förutsatt, jämväl andra lärare vid tandläkarinstitutet än laboratorerna böra kunna på frivillighetens väg tagas i anspråk för tandvårdande verksamhet för institutets räkning. Grunderna för den ersättning, som om så sker bör utgå till vederbörande, torde jämväl böra bestämmas av Kungl. Maj:t.

Såsom nyss nämnts upptog lärarrådets tidigare förslag två laboratorer med fyra timmars daglig tjänstgöring för envar av institutets tre huvudavdelningar, medan förevarande förslag upptager endast en laborator för envar av dessa avdelningar. I stället föreslås nu, att för envar av huvudavdelningarna inrättas en befattning såsom lärare, benämnd förste assistent, i lönegraden Eo 18. Innehavare av dylik befattning skulle enligt förslaget ha tre timmars daglig tjänstgöring på institutet med full avlöning enligt nämnda lönegrad. Såsom kompetenskrav för befattningarna föreslår lärarrådet väl vitsordad tjänstgöring vid institutet såsom amanuens eller assistent samt därjämte godkända undervisningsprov inför lärarrådet. Med hänsyn till bland annat den korta dagliga tjänstgöringstiden finner lönenämnden övervägande skäl tala för att ifrågavarande tre befattningshavare tills vidare avlönas med arvode.

Av liknande och andra skäl avstyrker statskontoret extra ordinarie anställning med full lön för ifrågavarande lärare.

För egen del vill jag anföra, att det från tandläkarinstitutets sida framhålles såsom synnerligen angeläget ur rekryteringssynpunkt, att ifrågavarande tre lärarbefattningar inrättas såsom extra ordinarie. Jag förordar, att den med befattningarna förenade tjänstgöringsskyldigheten på institutet utsträcker till att omfatta i genomsnitt tre och en halv timme per dag eller sålunda i genomsnitt 21 timmar per vecka. I betraktande av det arbete utöver tjänstgöringen på institutet, som är förenat med tjänsterna i deras egenskap av lärarbefattningar, synes, om så sker, betänkligheter av principiell natur icke föreligga mot att tjänsterna inrättas såsom extra ordinarie i 18 lönegraden med full avlöning enligt nämnda lönegrad. Under åberopande av vad jag sålunda anfört tillstyrker jag, att tre befattningar som lärare i lönegraden Eo 18 inrättas. Befattningshavarna torde lämpligen böra benämnas avdelningstandläkare. För behörighet till dessa befattningar torde böra krävas väl vitsordad tjänstgöring vid institutet eller därmed jämförbar meritering samt godkända undervisningsprov inför lärarrådet.

Såsom kanslern framhållit, synes det knappast vara möjligt att redan från början besätta laboratorstjänsterna med befattningshavare, som äro i besittning av erforderlig vetenskaplig kompetens, eller såsom vikarier på tjänsterna förvärva tandläkare med vetenskaplig meritering. Ej heller kan med någon säkerhet bedömas, huruvida det låter sig göra att redan vid nämnda tidpunkt påbörja den polikliniska tandvårdande verksamhet, som utgör förutsättning för att laboratorerna skola under 7 timmar om dagen utföra arbete för institutets räkning. Det kan därför visa sig nödvändigt att under någon övergångstid vidtaga provisoriska anordningar i av kanslern antydd riktning för uppehållande av laboratorstjänsterna. Såsom kanslern vidare erinrat, inneha några av de nuvarande laboratorerna, vilka kanske icke utan ytterligare meritering äro fullt kompetenta till motsvarande nya laboratorstjänster, förordnanden, som omfatta tid efter den 1 juli 1944. I den mån dessa icke äro villiga att uppehålla de nya tjänsterna, intill dess dessa kunna tillsättas, torde de böra få kvarstå under i huvudsak nu gällande anställningsförhållanden. Kostnaderna för deras liksom för vakansvikariernas avlönande torde böra bestridas från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Denna anslagspost torde med hänsyn härtill böra övergångsvis upptagas med förslagsvis betecknat belopp, vilket icke bör få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Storleken av den vikariatsersättning, som bör utgå för uppehållande av de nya laboratorstjänsterna, torde i varje särskilt fall böra underställas Kungl. Maj:ts prövning. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga meddela erforderliga bestämmelser angående de jämkningar i organisationen, som kunna bli nödvändiga under en övergångstid efter ingången av juli 1944.

I fråga om de föreslagna assistent- och amanuensbefattningarna tillstyrker *departementschefen* lärarrådets förslag med den ändringen, att antalet assistenter föreslås utökat med två, avsedda för protesrespektive tandfyllningsavdelningen. Den dagliga tjänstgöringsskyldigheten föreslås till tre timmar eller en halv timme mera än för närvarande.

I fråga om sköterske- och biträdespersonalen anför *departementschefen* följande.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag, att de två i lönegraden Eo 7 placerade sköterskorna, vilka tjänstgöra såsom avdelningssköterskor på protesavdelningen respektive tandfyllningsavdelningen, upptagas på ordinarie stat i lönegraden A 7. Dessa sköterskor liksom den på tandkirurgiska avdelningen tjänstgörande, i personalförteckningen såsom sjuksköterska betecknade avdelningssköterskan torde i nämnda förteckning böra upptagas under benämningen avdelningssköterskor. Förslaget om uppflyttning från lönegraden Eo 6 till Eo 7 av den såsom avdelningssköterska på röntgenlaboratoriet tjänstgörande sköterskan, vilken enligt vad jag inhämtat innehar sjuksköterskekompetens, anser jag mig böra biträda. Likaså tillstyrker jag, att en avdelningssköterskebefattning inrättas på ortodonti- och barntandvårdsavdelningen. Befattningen, för vilken bör krävas sjuksköterskekompetens, torde tills vidare böra hänföras till lönegraden Ex 7.

För närvarande äro vid tandläkarinstitutet anställda fem tandsköterskor med placering i lönegraden Eo 6 och två timavlönade tandsköterskor. Enligt lärarrådets förslag, som biträts av kanslern och lönenämnden, bör antalet tandsköterskebefattningar utökas till tolv, samtliga med placering i lönegraden Eo 6. Statskontoret, som förordar att biträdespersonalen tills vidare, i den mån den nyanställes i samband med utvidgningen av institutet, endast erhåller extra anställning, anser tandsköterskorna böra placeras högst i 4 lönegraden. Mot den föreslagna utökningen av antalet tandsköterskebefattningar finner jag ej anledning till erinran. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka, att tandsköterskebefattningarna inplaceras högre än i 5 lönegraden. De nuvarande fem befattningarna i lönegraden Eo 6 torde därför i mån av inträffande ledighet böra nedflyttas till 5 lönegraden. Av de ytterligare erforderliga sju tandsköterskebefattningarna torde en böra upptagas såsom extra ordinarie och de övriga sex såsom extra befattningar.

Enligt lärarrådets förslag skulle de nuvarande tre kontrollantbiträdena och de två tekniska biträdena, vilka nu åtnjuta arvoden av 3 200 kronor, erhålla extra ordinarie anställning i 4 lönegraden samt befattningen som biträde på röntgenlaboratoriet, vilken är förenad med ett arvode av 1 950 kronor, ersättas med en befattning såsom tekniskt biträde i 4 lönegraden. Lärarrådet har uttalat, att kontrollantbiträdena och de tekniska biträdena lämpligen borde placeras i 6 lönegraden men att lärarrådet på grund av rådande allmänna förhållanden velat begränsa sig till att föreslå deras placering i 4 lönegraden. I yttrande över 1942 års förslag uttalade lönenämnden, att nämnden för sin del intet hade att erinra mot att kontrollantbiträdena — lämpligen under ändrad benämning av kontrollbiträden — och de tekniska biträdena i den utsträckning, som föreslagits, erhöles extra ordinarie anställning och inplaceras i 4 lönegraden. I sitt yttrande över 1943 års förslag framhåller lönenämnden emellertid, att beskaffenheten av de göromål, som åvila kontrollbiträdena och de tekniska biträdena, otvivelaktigt är sådan, att en placering i 6 lönegraden är befogad, och finner sig därför nu böra tillstyrka en sådan placering. Förslaget att bereda de nuvarande tre kontrollantbiträdena, vilka lämpligen torde böra benämnas kontrollbiträden, och de två tekniska biträdena extra ordinarie anställning, vilket förslag lämnats utan erinran av myndigheterna, anser jag mig böra biträda. Jag tillstyrker likaså förslaget om inrättande av en befattning såsom tekniskt biträde i stället för den nu med arvode förenade befattningen såsom biträde på röntgenlaboratoriet. Denna befattning torde böra inrättas såsom extra. I likhet med vad jag föreslagit beträffande tandsköterskebefattningarna förordar jag, att nu ifrågakvarande

befattningar såsom kontrollbiträden och tekniska biträden inplaceras i 5 lönegraden.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag förslaget om inrättande av en befattning såsom kliniskt biträde på tandfyllningsavdelningen. Befattningen, som av lärarrådet föreslagits inplacerad i lönegraden Eo 4, torde böra inrättas såsom extra och upptagas i 5 lönegraden.

Enligt lärarrådets förslag skulle på envar av tandläkarinstitutets tre huvudavdelningar inrättas en skrivbiträdesbefattning i lönegraden Eo 2. I likhet med myndigheterna tillstyrker jag, att tre skrivbiträdesbefattningar inrättas. Befattningarna torde för närvarande böra placeras i lönegraden Ex 2. Såsom kanslern föreslagit, böra ifrågavarande befattningshavare räknas såsom tillhörande den gemensamma kanslipersonalen.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att jag finner det lämpligt med hänsyn till befodringsgången för sköterske- och biträdespersonal vid institutet, att lärarrådet bemyndigas utbyta ledigblivande ordinarie eller extra ordinarie befattning, som är knuten till en avdelning, mot icke-ordinarie eller ordinarie befattning av samma slag vid annan avdelning.

Till stöd för det i *motionen II: 469* framställda yrkandet, avseende tandsköterskornas, kontrollbiträdenas och de tekniska biträdenas löneställning, har anförts följande.

Tandsköterskorna, vilka förut åtnjutit avlöning i form av arvoden, erhöilo extra ordinarie anställning med placering i 6 lönegraden år 1938 på förslag av vederbörande departementschef. De skäl, som då motiverade deras inplacering i denna lönegrad, föreligga allt fortfarande. Kompetensfordringarna äro desamma, och tandsköterskornas arbetsuppgifter ha icke minskats vare sig kvalitativt eller kvantitativt utan avsevärt ökats. Det kan under dessa förhållanden icke vara rimligt att nedflytta befattningarna, i synnerhet som förslaget i fråga om högre befattningar snarare giver uttryck för benägenhet att förbättra de anställdas löneställning än att försämra den.

I fråga om kontrollantbiträdena och de tekniska biträdena har institutets lärarråd tidigare gång efter annan gjort framställning om dessa tjänsters överförande till extra ordinarie stat med placering i 6 lönegraden. Dessa lärarrådets framställningar ha tillstyrkts av kanslern för rikets universitet. I sitt den 16 februari 1942 avgivna yttrande och förslag rörande de förändringar i tandläkarinstitutets organisation m. m., vilka må anses påkallade, har lärarrådet förklarat sig fortfarande anse, att kontrollantbiträdena och de tekniska biträdena lämpligen borde placeras i 6 lönegraden, men att lärarrådet på grund av rådande allmänna förhållanden velat begränsa sig till att föreslå deras placering i 4 lönegraden, och denna placering har bibehållits i 1943 års förslag. Lönenämnden framhåller emellertid i sitt yttrande över sistnämnda förslag, att beskaffenheten av de göromål, som åvila kontrollbiträdena och de tekniska biträdena, otvivelaktigt är sådan, att en placering i 6 lönegraden är befogad, och finner sig därför böra tillstyrka en sådan placering.

Kontrollantbiträdena äro utbildade tandsköterskor. Deras arbete är krävande och av största betydelse för patientskötseln å institutet, vilket lärarrådet också betonar i sina förenämnda framställningar om dessa biträdens överförande till extra ordinarie stat. De handhava dels patientkontrollen och föra för detta ändamål dubbelt kortsystem dels över samtliga tjänstgörande kandidater och dels över alla av dessa behandlade patienter. I deras arbete ingår bland annat att föra anteckningar om patienternas intagning och ut-

gång samt arten av varje behandling, att träffa uppgörelser om tid för behandlingar samt att mottaga klagomål och verkställa därav föranledda utredningar.

De tekniska biträdena ha sitt arbete förlagt till röntgenlaboratoriet och tandfyllnadsavdelningen. Biträde å röntgenlaboratoriet måste givetvis äga utbildning för och vana vid dylikt arbete, och det är uppenbart att en placering i 5 lönegraden är för låg för befattningshavare med det arbete och de förutsättningar, som här krävas. Även av det tekniska biträdet å tandfyllnadsavdelningen fordras en utbildning och ett arbete av så speciell och ansvarsfull art, att det bör berättiga till en högre löneställning än den föreslagna.

En sådan lönegradsplacering som den föreslagna skulle för samtliga här avsedda befattningshavare, tandsköterskor, kontrollbiträden och tekniska biträden, vilka dock fullgöra krävande och för institutet viktiga arbetsuppgifter, innebära ett underkännande av deras arbete. Placering i lönegraden Eo 6, i överensstämmelse med tandsköterskornas nuvarande placering, lärarrådets tidigare yttranden och lönenämndens senaste uttalande, synes oss vara den lägsta tänkbara för dem alla.

I fråga om de övriga personalfrågor, som upptagits i lärarrådets förslag, anför *departementschefen* följande.

I likhet med kanslern och lönenämnden biträder jag förslaget om anställande av en tandtekniker med årsarvode av 7 200 kronor.

Förslaget om anställande av ett reparatörsbiträde med ett arvode av 3 200 kronor för år har icke föranlett erinran från myndigheternas sida. Jag biträder detsamma.

Från den under tandläkarinstitutets omkostnadsanslag upptagna delposten till institutets vetenskapliga laboratorium har under en följd av år utgått ersättning till en preparatris. Lärarrådet föreslår nu inrättande av en befattning såsom preparatris vid nämnda laboratorium i lönegraden Eo 7. I likhet med myndigheterna biträder jag förslaget om inrättande av en befattning av ifrågavarande slag. Befattningen torde dock tills vidare bära upptagas såsom extra befattning.

Den av lönenämnden föreslagna omregleringen av befattningen såsom vaktmästare, tillika portvakt, vid institutet kan jag för närvarande icke tillstyrka. Däremot anser jag mig bära förorda av lärarrådet föreslagna höjning av arvodet vid befattningen från 3 500 kronor till 3 800 kronor.

Tandläkarinstitutets inspektor äger nu i denna egenskap uppbära ett årligt arvode av 1 700 kronor samt dessutom såsom ordförande i examensnämnden för tandläkarkandidatexamen viss del av inflytande examensavgifter, dock högst 1 200 kronor för läsår. Enligt lärarrådets av kanslern och lönenämnden biträdda förslag bör ökad ersättning beredas inspektor genom höjning av maximigränsen för den honom tillkommande andelen av examensavgifterna. Statskontoret åter föreslår, att inspektors arvode i sin helhet uppföres på arvodesstaten med $(1\,700 + 1\,200 =) 2\,900$ kronor samt att examensavgifterna i stället tillföras inkomsttiteln Inkomster vid tandläkarinstitutet. Jag är icke beredd att nu förorda bifall till den av statskontoret sålunda föreslagna omregleringen. I samband med de ändringar i gällande stadga för tandläkarinstitutet, som framdeles bära vidtagas med hänsyn till institutets omorganisation, torde Kungl. Maj:t vilja taga under övervägande frågan om höjning av maximigränsen för inspektors andel i examensavgifterna.

Någon höjning av det till sekreteraren vid tandläkarinstitutet nu utgående arvodet, 2 800 kronor för år, anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka.

Det av departementschefen här framlagda förslaget till omorganisation av tandläkarinstitutet innebär icke en lösning av de organisationsproblem, som med hänsyn till tandläkarutbildningens kvalitet och andra förhållanden föreligga, utan tager närmast sikte på sådana frågor, som stå i mer eller mindre direkt samband med den beslutade utökningen av institutets examinationskapacitet. Vad beträffar spørsmålet om en mera djupgående omläggning av tandläkarundervisningens organisation och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 februari 1944 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga för verkställande av utredning i ärendet. I yttrande till statsrådsprotokollet nyssnämnda dag framhöll departementschefen bland annat, att den första huvuduppgiften för de sakkunniga borde vara att bilda sig en så vitt möjlig säker uppfattning av behovet, nu och i överskådlig framtid, av tandläkare icke blott för folktandvården, utan även för skoltandvård, militärtandvård etc. samt för privattandvården. De sakkunnigas andra huvuduppgift skulle vara att ägna undervisningsplanerna vid tandläkarinstitutet en allmän översyn och granskning. Vid övervägandet av undervisningens organisation borde de sakkunniga även uppmärksamma, huru demonstration av kliniskt material lämpligen skulle kunna anordnas för de studerande. Särskilt när det gällde en för tandläkarinstitutets studerande avsedd undervisning i internmedicin och pediatrik — framhåller departementschefen — kunde en närmare anknytning till ett undervisningssjukhus komma att framstå såsom nödvändig. Vidare borde de sakkunniga överväga, vilka organisatoriska åtgärder som lämpligen borde vidtagas för att åt tandläkarutbildningen giva en fullt högskolemässig karaktär med beaktande jämväl av forskningens intressen. Departementschefen har härjämte ansett, att de sakkunniga borde till allsidig undersökning upptaga även frågan om tandläkarundervisningen lämpligen borde uppdelas på två skilda institutioner. I detta sammanhang har departementschefen erinrat om de ovannämnda vid årets riksdag väckta likalydande motionerna I: 45 och II: 85, vari hemställts om utredning angående upprättande av ett nytt tandläkarinstitut i anslutning till universitetet i Lund. Oavsett vilket resultat de sakkunniga komme till i fråga om antalet läroanstalter för tandläkarutbildningen borde de ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om säkerställandet av patienttillgången för undervisningen. Ytterligare borde de sakkunniga i sammanhang med frågan om den egentliga tandläkarutbildningen undersöka behovet av en statlig utbildning av tandsköterskor och tandtekniker, vilken fråga jämväl berörts i nyssnämnda motioner I: 45 och II: 85. Slutligen framhåller departementschefen, att vare sig de sakkunniga komme att stanna för att föreslå en eller två undervisningsanstalter borde de uppdraga riktlinjerna för ett nybyggnadsprogram, varvid

Utskottet.

särskild uppmärksamhet borde ägnas frågorna om den lämpliga anknytningen till ett undervisningssjukhus och om en för patienttillgångens säkerställande ändamålsenlig lokalisering. Utskottet har med hänsyn till vad i motionerna I: 45 och II: 85 anförts och hemställts ansett sig böra lämna ovanstående orienterande redogörelse för de av departementschefen angivna direktiven för de sakkunnigas utredningsuppdrag. Härav framgår, att de i motionerna berörda spörsmålen höra till de frågor, som det ålagts de sakkunniga att utreda. På grund härav anser utskottet anledning saknas för riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning i motionernas syfte. Utskottet förväntar emellertid, att ifrågavarande utredning bedrivs med största möjliga skyndsamhet. Med vad sålunda anförts torde motionerna I: 45 och II: 85 få anses besvarade.

Vad härefter beträffar de i förevarande proposition av departementschefen framställda förslagen synes det uppenbart, att en av de viktigaste frågorna med avseende å tandläkarinstitutets personalorganisation gäller laboratorernas ställning. Utskottet är ense med departementschefen om att vederbörande genom avlagt disputationssprov bör ha ådagalagt vetenskaplig skicklighet för befattningen.

Departementschefen har ansett, att de föreslagna sex laboratorstjänsterna tills vidare böra inrättas såsom extra ordinarie i 28 lönegraden. Utskottet anser det tveksamt om man med denna löneplacering kan vinna en tillfredsställande rekrytering av ifrågavarande betydelsefulla befattningar. Det torde emellertid enligt utskottets mening böra ankomma på ovannämnda sakkunnigutredning att till omprövning upptaga jämväl denna fråga och härvid överväga om befattningarna böra vara ordinarie och upptagas å löneplanen A eller på sätt allmänna lönenämnden förordat såsom förordnandetjänster å löneplan C. I avvaktan på att resultatet av denna undersökning föreligger har utskottet ansett sig böra biträda departementschefens förslag beträffande laboratorernas löneställning.

Departementschefen har framhållit, att den föreslagna dagliga tjänstgöringstiden för laboratorerna, sju timmar, visserligen vore hög med hänsyn till befattningarnas art, men dock kunde godtagas i avvaktan på närmare erfarenhet. Av denna tid skola under läsåret i genomsnitt fem timmar avses för egentlig lärarverksamhet och två timmar för tandläkarvårdsutövning i institutets tjänst. För att bereda laboratorerna tid även till bedrivande av vetenskaplig forskning har departementschefen förordat, att lärarrådet bör äga medgiva, att tid, som eljest är avsedd för tandvårdsverksamhet, må användas till sådant vetenskapligt arbete, som av lärarrådet prövas vara av betydelse för odontologien. I anslutning till den uppfattning, varåt departementschefen givit uttryck, vill utskottet för sin del uttala, att en tjänstgöringstid av den omfattning, som här förordats, synes vara hög och dessutom torde sakna motsvarighet på andra jämförbara områden. I förevarande fall åligger det nämligen laboratorerna att under fem timmar dagligen meddela undervisning

i form av dels praktisk handledning av de studerande, dels ock föreläsningar och demonstrationer. Utskottet utgår ifrån att Kungl. Maj:t vid bestämmandet av omfattningen av laboratorernas tjänstgöring beaktar dessa omständigheter och närmare överväger huruvida det ur olika synpunkter kan befinnas skäligt och önskvärt att generellt eller i vissa fall vidtaga en reduktion av den föreslagna dagliga tjänstgöringstidens längd.

Enligt utskottets mening synes det i hög grad angeläget, att möjligheter beredas laboratorerna till vetenskaplig forskningsverksamhet. För stimulerande av en dylik verksamhet anser utskottet det lämpligt, att laboratorerna komma i åtnjutande av ersättning från den tandvårdande verksamheten även under tid, som av dessa enligt lärarrådets medgivande användes för vetenskapligt arbete.

Departementschefen har framhållit, att det med hänsyn till kravet på avlagt disputationssprov knappast torde vara möjligt att redan från början besätta laboratorstjänsterna med befattningshavare, som äro i besittning av erforderlig vetenskaplig kompetens, eller såsom vikarier på tjänsterna förvärva tandläkare med vetenskapliga meriter. Utskottet anser det därför nödvändigt, att sådana övergångsanordningar vidtagas, att tjänsterna om så visar sig erforderligt kunna uppehållas av de nuvarande laboratorerna med bibehållande av gällande anställningsförhållanden.

Utskottet tillstyrker departementschefens förslag om inrättande å en var av institutets tre huvudavdelningar av en befattning såsom avdelningstandläkare i lönegraden Eo 18.

Enligt departementschefens förslag skola tandsköterskebefattningarna liksom befattningarna såsom kontrollbiträden och tekniska biträden placeras i 5 lönegraden och till följd härav de nuvarande fem befattningarna som tandsköterskor i lönegraden Eo 6 i mån av inträffande ledighet nedflyttas till 5 lönegraden. Utskottet får framhålla, att tandsköterskorna erhöllo sin placering i 6 lönegraden så sent som år 1938. Med hänsyn till deras utbildning samt arten och omfattningen av deras arbetsuppgifter anser utskottet i likhet med vad i motionen II: 469 gjorts gällande att en placering i 6 lönegraden alltjämt synes motiverad. Utskottet tillstyrker alltså en dylik löneplacering. I enlighet med vad departementschefen förordat böra av de föreslagna tolv tandsköterskebefattningarna sex upptagas såsom extra ordinarie och sex såsom extra befattningar.

På de skäl som anförts av allmänna lönenämnden och ytterligare framhävts i ovannämnda motion II: 469 har utskottet funnit att jämväl de föreslagna sex befattningarna såsom kontrollbiträden och tekniska biträden böra placeras i 6 lönegraden. Det tekniska biträdet på röntgenlaboratoriet torde i enlighet med vad departementschefen föreslagit böra inrättas såsom extra medan de övriga här ifrågavarande tjänsterna böra givas extra ordinarie ställning.

Emot vad departementschefen i övrigt föreslagit med avseende å personal-

organisationen vid tandläkarinstitutet har utskottet icke funnit anledning till annan erinran än att utskottet ifrågasätter huruvida personal med erforderliga kvalifikationer kan erhållas för rekrytering av de tre skrivbiträdesbefattningarna med den för dem angivna låga löneplaceringen i lönegraden Ex 2.

2. Arvoden åt vissa lärare vid karolinska institutet.

Första årets tandläkarstudier äro helt förlagda till karolinska institutet, varest vid slutet av andra terminen tandläkarkandidatexamen normalt avlägges av de studerande. Undervisningen lämnas i form av kurser, vilka givas av vissa av kanslern för ändamålet förordnade lärare vid karolinska institutet. I olikhet med vad som är fallet under studierna för tandläkarexamen erläggas de studerande icke terminsavgifter till institutet utan i stället avgifter till kursgivarna, varav dock en mindre del utgör institutionsavgifter. En undervisningskurs i kirurgi givas första årets studerande för tandläkarexamen (d. v. s. andra årets tandläkarstuderande). Jämväl denna kurs givas mot särskild avgift till läraren.

Lärarrådet föreslår, att nämnda kursavgifter skola ersättas med terminsavgifter och lärarna i stället tillerkännas fasta arvoden.

Ifrågavarande förslag har lämnats utan erinran av *kanslern, statskontoret* och *allmänna lönenämnden*.

Medicinalstyrelsen framhåller, att förslaget innebure en höjning av studiekostnaderna. Avgifterna till institutet under första studieåret vore nämligen avsevärt högre än däremot svarande kursarvoden enligt nuvarande ordning. Medicinalstyrelsen ansåge sig icke kunna biträda lärarrådets förslag om ytterligare förhöjning av studiekostnaderna utan vidhölle sin tidigare uppfattning, att terminsavgifterna måste väsentligt nedbringas.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna tillstyrker jag, att de nu utgående avgifterna för de teoretiska kurserna för tandläkarkandidatexamen och för kursen i kirurgi för tandläkarexamen avskaffas och ersättas med terminsavgifter. Vid bifall härtill böra lärarna tillerkännas bestämda arvoden, som torde böra utgå från den under tandläkarinstitutets avlöningsanslag uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Mot de av lärarrådet föreslagna arvodesbeloppen, vilka tillsammans uppgå till 31 500 kronor, har jag i likhet med myndigheterna icke funnit anledning till erinran. Till de institutioner vid karolinska institutet, där undervisning för blivande tandläkare meddelas, har hittills utgått ersättning med 5 kronor för elev och kurs från omförmälda kursavgifter. I fortsättningen torde motsvarande ersättning böra utgå från en särskild under tandläkarinstitutets omkostnadsanslag uppförd, förslagsvis betecknad anslagspost till »Vissa ersättningar». Utgifterna under denna anslagspost torde kunna beräknas komma att uppgå till omkring 3 600 kronor för år. Statsverkets årliga utgifter för ifrågavarande kurser torde sålunda komma att uppgå till (31 500 + 3 600 =) 35 100 kronor. Avgifterna för ifrågavarande kurser upp-

gå nu till sammanlagt 330 kronor för varje elev. Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört förordar jag, att terminsavgifterna för studierna till tandläkarkandidatexamen fastställas till 150 kronor per termin i stället för av lärarrådet föreslagna 200 kronor för termin. Vid bifall härtill kan statsverkets årliga inkomster av terminsavgifter från första årets tandläkarstuderande vid ett elevantal av 120 beräknas till $(120 \times 300 =)$ 36 000 kronor i stället för av lärarrådet beräknade 48 000 kronor.

Departementschefens ifrågavarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

3. Tandläkarinstitutets lokalfråga.

Tandläkarinstitutet är inrymt i östra delen av en staten tillhörig byggnad i kvarteret Grönlandet norra. Byggnaden i övrigt disponeras av bland andra medicinalstyrelsen och statens rättskemiska laboratorium.

1943 års riksdag anvisade på förslag av Kungl. Maj:t ett anslag av 755 000 kronor till om- och tillbyggnad av institutets lokaler, avseende bland annat påbyggande av gårdshuset i nämnda fastighet med en våning. Byggnadsstyrelsen fann emellertid vid fortsatta undersökningar, att grundförhållandena under gårdsbyggnaden i kvarteret Grönlandet norra äro så dåliga, att den projekterade påbyggnaden av detta hus icke var tillräddig. I stället utarbetade den av byggnadsstyrelsen anlitate arkitektbyrå — Ragnar Östbergs byrå — förslag till påbyggnad av en annan del av samma fastighet, nämligen den mot Holländargatan vettande östra längan. Kostnaderna för detta reviderade byggnadsförslag ha uppskattats till 960 000 kronor, vilket belopp inkluderar dels kostnader, 50 000 kronor, för en möjligen erforderlig grundförstärkning, dels ock tillägg för prisstegring.

Under ritningsarbetets gång framfördes därjämte från tandläkarinstitutets sida behov av ökade lokaler, bland annat för den av lärarrådet nu föreslagna mottagningscentralen vid tandläkarinstitutet för patienter. Dessa mottagningslokaler för allmänheten skulle kunna inredas i befintliga personalbostäder i östra längan mot Holländargatan av fastigheten kvarteret Grönlandet norra. De på dessa ändringsarbeten belöpande kostnaderna ha beräknats till cirka 30 000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen kan den av riksdagen i fjol beslutade ombyggnaden av tandläkarinstitutets lokaler inom kvarteret Grönlandet norra i Stockholm ej genomföras till den beräknade kostnaden av 755 000 kronor. Fortsatta tekniska undersökningar, som byggnadsstyrelsen vidtagit för fullgörandet av det åt styrelsen lämnade uppdraget att ombesörja byggnadsarbetena, ha nämligen givit vid handen, att grundförhållandena inom fastigheten göra en viss omläggning av byggnadsprogrammet nödvändig. Härigenom och till följd av inträffade prisstegringar uppkommer en merkostnad. Storleken av denna kan emellertid ännu ej med säkerhet angivas,

enär det först under byggnadsarbetets fortgång kan fastställas, huruvida grundförstärkningar tarvas även vid ett genomförande av den modifierade planlösningen. Måste dylika förstärkningsarbeten vidtagas, torde kostnadsökningen, inklusive tillägg för hittills förekommen prisstegring, kunna beräknas till cirka 200 000 kronor; om icke, kan merkostnaden förväntas stanna vid omkring 150 000 kronor.

Denna fördyring av ombyggnadsföretaget har givetvis framkallat betänkligheter och aktualiserat den redan tidigare framförda tanken på att i stället omedelbart lösa institutets lokalfråga genom nybyggnad. Samtidigt som byggnadsstyrelsen föreslagit en utredning i sådant syfte har styrelsen i samarbete med institutets lärarråd undersökt möjligheterna att genom mindre kostsamma provisoriska åtgärder för de närmaste åren tillgodose institutets lokalbehov. Vid prövningen av denna utväg har emellertid visat sig, att möjligheten härtill måste anses alltför oviss. Om plats skall kunna beredas åt det växande antalet studerande, måste nämligen institutet senast den 1 januari 1947 antingen ha inflyttat i en helt ny byggnad eller också disponera samtliga de lokaler, som kunna ställas till förfogande genom den beslutade omfattande ombyggnaden i kvarteret Grönlandet norra. Skulle institutets lokalfråga vid den angivna tidpunkten icke vara ordnad enligt ettdera av dessa alternativ, måste intagningen av studerande kraftigt beskäras, varvid framför allt folktandvårdens fortsatta rekrytering skulle äventyras. Vid övervägandet av alternativet att föreslå riksdagen att med upphävande av fjolårets beslut anslå medel för en nybyggnad framkom, att stor risk måste anses föreligga för att nybyggnaden icke skulle hinna slutföras inom den nyssnämnda tidsfristen. Utarbetandet av nybyggnadsprogrammet måste nämligen föregås av en serie delvis mycket komplicerade undersökningar. Sålunda måste utredas, dels för hur många studerande ett nytt institut bör byggas, dels hur undervisningen bör bedrivas, dels vilken personalorganisation som erfordras, dels hur institutet skall förläggas för att tillförsäkras tillgång till patienter i erforderlig utsträckning. Till omprövning måste även upptagas frågan, huruvida tandläkarutbildningen bör bedrivas vid ett institut eller uppdelas på tvenne dylika.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden beslöt Kungl. Maj:t den 8 januari 1944, att ombyggnadsföretaget skulle fullföljas i enlighet med riksdagens beslut och med iakttagande av de föreslagna jämkningarna. Vid detta ståndpunkttagande beaktades, att ombyggnaden, jämväl med den numera konstaterade merkostnaden, kan vid en jämförelse med en nybyggnad anses ekonomiskt försvarlig, även om de ändrade lokalerna komma att utnyttjas för tandläkarinstitutets räkning under blott ett relativt begränsat antal år. Det bör också framhållas, att den nya planlösningen innefattar flera påtagliga förbättringar i förhållande till den tidigare. Sålunda vinnes ett betydligt större utrymme nyttig golvyta, och belysningsförhållandena bli avgjort bättre. Det synes icke osannolikt, att de nya utrymmen, som ernås enligt de senast uppgjorda ritningarna, skola kunna tagas i anspråk för andra ändamål, om tandläkarinstitutet i en framtid flyttar från kvarteret Grönlandet norra. Tillbyggnaden enligt det reviderade programmet kan därför, i motsats till vad fallet var med de enligt det tidigare projektet nytillkommande utrymmena, komma att representera ett visst om ock begränsat ekonomiskt värde även vid en ändrad disposition av fastigheten.

För egen del är jag fullt medveten om, att institutets lokalfråga icke är löst genom denna ombyggnad, utan att förberedelser böra inom en nära fram-

tid träffas för att en nybyggnad för institutet skall vid lämplig tidpunkt kunna komma till stånd. Därför har jag ansett, att även detta spörsmål bör ingå bland arbetsuppgifterna för den sakkunnigkommitté, som vid bifall till min denna dag gjorda hemställan kommer att tillsättas för att verkställa utredning rörande tandläkarutbildningens ordnande och därmed sammanhängande frågor.

Vid mitt ställningstagande i det föregående till de organisatoriska spörsmålen vid institutet har jag tillstyrkt, att en central mottagning i enlighet med lärarrådets förslag anordnas för patienterna. I de reviderade ritningarna för ombyggnaden ha lärarrådets önskningsar i detta hänseende beaktats. Då denna utvidgning av byggnadsprogrammet emellertid icke tidigare varit underställd riksdagen, har Kungl. Maj:t förklarat, att med dess utförande tills vidare skall anstå. Jag förordar, att riksdagens medgivande nu inhämtas till att lokaler för mottagningscentralen må iordningställas för en beräknad kostnad av 30 000 kronor och att härför må disponeras erforderligt belopp av det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget till Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.

Med frågan om anvisande av ytterligare anslagsmedel synes däremot böra anstå till en senare tidpunkt, då merkostnaderna kunna med större exakthet angivas. Byggnadsstyrelsen torde i avbidan härpå för arbetenas slutförande, i mån av behov, få förskottsvis disponera tillgängliga medel.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot att inom tandläkarinstitutet anordnas lokaler för en central mottagning för patienterna och att för detta ändamål av det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget till om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m. disponeras erforderligt belopp, vilket beräknats uppgå till 30 000 kronor. I övrigt har vad departementschefen under detta avsnitt anfört icke givit utskottet anledning till invändning eller uttalande.

Utskottet.

III. Anslagsberäkningar m. m.

1. Tandläkarinstitutet: Avlöningar.

Med utgångspunkt från den av departementschefen förordade personalorganisationen beräknar departementschefen anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 63 000 kronor (+ 8 500), anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till 162 400 kronor (+ 13 700), anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 168 800 kronor (+ 131 500), anslagsposten till rörligt tillägg till 33 800 kronor (+ 20 800) och avlöningsanslagets slutsumma till (63 000 + 162 400 + 168 800 + 33 800 =) 428 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 174 500 kronor.

Med hänsyn till den ståndpunkt utskottet i det föregående intagit till frågan om löneplaceringen för tandsköterskor, kontrollbiträden och tekniska bi-

Utskottet.

träden torde anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal bära i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag höjas med 2 000 kronor till (168 800 + 2 000 =) 170 800 kronor och avlöningsanslagets slutsumma upptagas med (428 000 + 2 000 =) 430 000 kronor.

2. Tandläkarinstitutet: Omkostnader.

Departementschefen beräknar institutets behov av medel för nästa budgetår under förevarande anslag till 203 000 kronor.

Utskottet. Utskottet tillstyrker i likhet med departementschefen, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 203 000 kronor.

3. Tandläkarinstitutet: Utrustning.

Till ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1943/44 anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor. Såsom av propositionen 1943: 214 s. 29 f. närmare framgår, har totalkostnaden för modernisering och nyanskaffning av apparatur och instrument ävensom därmed sammanhängande installationsarbeten av lärarrådet på basis av 1941 års priser beräknats till 932 815 kronor. I anslutning till vad i propositionen föreslagits och av riksdagen lämnats utan erinran har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1943 bemyndigat tandläkarinstitutets lärarråd att inom en kostnadsram av högst 930 000 kronor träffa avtal om leverans av utrustning till institutet, att likvideras med högst 300 000 kronor budgetåret 1943/44, med högst samma belopp budgetåret 1944/45 och i övrigt påföljande budgetår.

Lärarrådet har hemställt, att största möjliga del av de ytterligare för utrustningsändamål beräknade medlen — 630 000 kronor — måtte anvisas för nästa budgetår.

Kanslern har biträtt lärarrådets hemställan.

Departementschefen har tillstyrkt, att ett reservationsanslag av 500 000 kronor anvisas till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår. I detta sammanhang erinrar departementschefen, att Kungl. Maj:t med anledning av en av statens sakrevision i ämnet gjord framställning genom beslut den 18 februari 1944 medgivit, att tandläkarinstitutets lärarråd må efter samråd med sakrevisionen för upphandling av utrustning för institutet till och med utgången av juni 1944 anställa en sakkunnig person mot ett arvode, som lärarrådet efter samråd med sakrevisionen äger bestämma, dock högst 300 kronor för månad, samt föreskrivit, att härför erforderliga medel skola utgå från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Även för tid efter utgången av juni 1944 torde det bliva erforderligt, framhåller departementschefen, att lärarrådet anlitar en sakkunnig person för nämnda ändamål.

Medel till arvode åt den sakkunnige, högst 300 kronor för månad, torde i fortsättningen, därest riksdagen icke framställer erinran häremot, böra utgå från utrustningsanslaget.

Utskottet biträder departementschefens förslag att ett anslag av 500 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår. Utskottet har icke heller funnit något att erinra mot att ett arvode av högst 300 kronor för månad utgår från utrustningsanslaget till en särskilt anlita d sakkunnig för upphandling av utrustning för institutet.

Utskottet.

IV. Anordnande av utbildning för tandtekniker.

Frågan huru tandteknikerutbildningen för framtiden bör ordnas, torde, framhåller *departementschefen*, böra bli föremål för ytterligare utredning av de förutnämnda sakkunniga för utredning av tandläkarutbildningen och därmed sammanhängande frågor. I avbidan härpå förordar departementschefen anvisande av medel för provisoriska åtgärder i fråga om utbildning av tandtekniker. Härom anför departementschefen följande.

Det stora flertalet tandtekniker torde icke ha erhållit annan utbildning än den, som tandläkare i egenskap av arbetsgivare bibringat dem. Denna undervisning torde i regel icke givits i systematiserad läroform och ofta meddelats av personer utan pedagogisk erfarenhet. Utbildningen måste under sådana förhållanden betecknas såsom merendels ganska bristfällig och ensidig. Med hänsyn härtill och då behovet av mera kvalificerade tandtekniker torde komma att betydligt ökas i samband med folktandvårdens fortsatta utbyggnad, är det synnerligen angeläget, att möjligheter genom statens medverkan redan nu öppnas till en förbättrad yrkesutbildning på detta område. Jag förordar därför, att en utbildningskurs för tandtekniker anordnas under nästa budgetår under inseeende av tandläkarinstitutets inspektor och lärarråd. Kursen torde böra omfatta elva månader, inberäknat ledighet vid jul och eventuell ledighet i samband med övriga helger under kursen. Kursen bör stå öppen för personer, som ha en ej alltför kort tids praktik bakom sig, med företrädesrätt för den, som har erfarenhet från folktandvården eller liknande tandvårdsverksamhet. Lokalutrymmen, lärarkrafter och utrustning böra anpassas efter beräknat deltagarantal i kursen av minst tjugu. Av deltagarna torde böra upptagas kursavgift, vilken bör bestämmas till förslagsvis 150 kronor. Obemedlad eller mindre bemedlad torde helt eller delvis böra befrias från avgift. Vid anslagsberäkningen utgår jag ifrån att sammanlagt omkring 2 000 kronor komma att inflyta i kursavgifter. Dessa medel böra få användas till förbrukningsmateriel eller andra med kursverksamheten förenade kostnader.

Enligt vad jag inhämtat kunna erforderliga lokalutrymmen för ifrågavarande kursverksamhet beredas i vissa av statens veterinär-bakteriologiska laboratorium nu disponerade förhyrda lokaler, vilka bliva lediga omkring den 1 mars 1944. För ändamålet torde vissa ombyggnads- och inredningsarbeten bliva erforderliga. Kostnaderna härför, vilka beräknats till 36 000 kronor,

torde liksom hyreskostnaderna, som uppskattats till cirka 7 000 kronor för år, böra bestridas från vederbörlig anslagspost i staten för allmänna fastighetsfonden.

För apparatur och teknisk utrustning samt inventarier torde böra beräknas en engångskostnad av 30 000 kronor.

De löpande utgifterna för kursens anordnande torde enligt vad jag inhämtat kunna beräknas på följande sätt:

1 huvudlärare, kursarvode	kronor	7 200
4 speciallärare, arvoden 20 kronor per timme	»	10 000
1 tandtekniker, kursarvode	»	7 800
1 tekniskt biträde, tillika vaktmästare	»	3 600
arvoden åt inspektor och två censorer, sammanlagt	»	1 300
förbrukningsmateriel m. m.	»	8 000
städning, telefonavgifter m. m.	»	2 100

Summa kronor 40 000.

Huvudläraren bör vara legitimerad tandläkare och fungera såsom kursledare. Den undervisningsskyldighet, som skall åligga honom, torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t. För tandteknikern och det tekniska biträdet räknar jag med heltidstjänstgöring.

Till bestridande av kostnaderna för anordnande av utbildning för tandtekniker i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående förordats torde för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av (30 000 + 40 000 =) 70 000 kronor. Härtill komma, såsom förut nämnts, kostnader för lokalhyra och inredningsarbeten, vilka böra bestridas från vederbörlig anslagspost under statens allmänna fastighetsfond. Vid anslagsberäkningen har jag utgått från att inflytande kursavgifter och eventuella inkomster av beställningsarbeten må användas till förbrukningsmateriel eller andra med verksamheten förenade kostnader samt att erforderligt biträde med skrivgöromål och expeditjonsarbete i samband med kursen utan särskild gottgörelse ställes till förfogande av tandläkarinstitutet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av kanslern meddela bestämmelser angående anslaget disposition och eljest erforderliga föreskrifter i ämnet.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till det av departementschefen här framlagda förslaget om anvisande för nästa budgetår av ett belopp av 70 000 kronor för vidtagande av provisoriska åtgärder för utbildande av tandtekniker.

V. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen II: 469,

a) godkänna den av utskottet i det föregående förordade organisationen av tandläkarinstitutet;

- b) besluta, att vid tandläkarinstitutet skall i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag för en beräknad kostnad av 30 000 kronor iordningställas lokaler för central mottagning av patienter samt att härför må disponeras erforderligt belopp av det för budgetåret 1943/44 anvisade investeringsanslaget av 755 000 kronor till Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler m. m.;
- c) godkänna följande personalförteckning för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Personalförteckning.

Befattning. Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

3 professorer ..... A 30

Anm.: Nämnda tre befattningar omfatta vardera ett av följande ämnen: 1) protéslära och tandreglering, 2) tandkirurgi, 3) tandfyllningskonst.

3 avdelningssköterskor ..... A 7

1 laboratoriebiträde ..... A 7

1 kassörska ..... A 7

1 kanslibiträde ..... A 7

1 reparatör ..... A 7

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

6 laboratorer ..... E₀ 28;

- d) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* ..... kronor 63 000

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ..... » 162 400

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis* ..... » 170 800

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* ..... » 33 800

Summa kronor 430 000;

- e) till *Tandläkarinstitutet*: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 430 000 kronor;

f) till *Tandläkarinstitutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 203 000 kronor;

g) till *Tandläkarinstitutet*: *Utrustning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

h) till *Anordnande av utbildning för tandtekniker* för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor;

II. att motionerna I: 45 och II: 85 må anses besvarade med vad utskottet här ovan anfört.

Stockholm den 2 juni 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

_____
Närvarande: se under utlåtandet nr 171.

_____
Reservation

av herr *Joh. Nilsson* i Malmö.